

Vi slap hinandens hænder og danser i dag med os selv

Lukker DR det populære Café Hack i dag?

03

Musikredaktør: Northside bliver lidt mindre pølsefest

10

VI DANSER ALENE

Der er ikke længere megen status i at være en almindelig lønmodtager i et fast forhold – til gengæld idylliserer vi det moderne projektiv. Men vi fortier de menneskelige konsekvenser. Det mener filosofen Anders Fogh Jensen, der er aktuel som dramatiker med stykket »De danser alene«.

Tekst: Birgitte Rahbek Foto: Sofie Mathiassen

I 1700-tallet dansede hele selskaber sammen i koreograferede formationer, som vi kender det fra lancier. I det 19. århundrede dukkede pardanse som vals og mazurka op, mens den første halvdel af den 20. århundredes bød på nye dansetendenser, da vi rykkede længere og længere væk fra hinanden og også kom længere tilbage på hælene - eksempelvis i jitterbuggen. Og i 1960'erne skete der så noget helt afgørende med twisten: Vi slap hinandens hænder.

»Og i dag er vi individer på dansegulvet,« siger filosof Anders Fogh Jensen og uddyber:

»Vi er ikke villige til at gå på danseskole i flere år, vi finder i stedet vores eget udtryk. Ingen spørger længere hinanden, om de vil danse. Vi går ud på gulvet og byder os til, og vi skal blive ved med at kaste energi i det for at opretholde en relation på dansegulvet. Vi kan danse lidt med den ene, og så lidt med nogle andre - og dybest set danser vi alene.«

Dansegulvet er bare ét sted, hvor man kan se den udvikling mod fragmentering, som gennemsyner det moderne samfund, hvor projektsættelser bliver mere og mere udbredt. Flere lever alene, partnere bliver skiftet oftere ud, og fleksibilitet, omstillingsparathed og networking er positive buzzwords.

Anders Fogh Jensen har beskæftiget sig indgående med den udvikling. Han har blandt andet skrevet ph.d.-afhandlingen »Projektsamfundet«, bogen »Projektmennesket«, og han debuterer nu som dramatiker med stykket »De danser alene« om at være menneske i et liv med overfladiske relationer, midlertidige engagementer, ad hoc-løsninger og halve aftaler.

»Projektsamfundet kan ligne en meget positiv og lystbetonet verden, men under overfladen gemmer der sig nogle brutale og hårde vilkår. Is i maven er en dyd, og det er bedre at være misbrugt end ubrugt, for hvis man er ubrugt, betyder det, at man er ude af omløb. Nogle mennesker har det selvfølgelig godt med de vilkår, men der er også rigtig mange, der ikke kan holde til det i længden. Jeg vil vise alt det inhumane i en verden fyldt med smileys og likes, og hvor alting synes muligt og midlertidigt,« siger Anders Fogh Jensen.

Hovedpersonen i »De danser alene« hedder Katrine. Det meste i hendes liv er midlertidigt eller usikkert. Hun har en kæreste, men han vil gerne holde sine muligheder åbne og er ikke meget for bindende aftaler. Katrine arbejder med design og er freelanceansat på en skole, hvor der kun er arbejde, når elevernes interesse for hendes undervisning er stor nok. Katrine vil gerne have et lån til en bolig i banken. Men banken er et levn fra tiden før projektsamfundet og vil se sikkerhed i form af en fast indtægt. I et forsøg på at få mere fast grund under fødderne må Katrine overskride nogle grænser.

»Som individ må man i dag selv finde ud af, hvordan man lukker hullet mellem den gamle verden og projektsamfundet. Jeg vil gerne have publikum til at tænke over deres syn på projektsamfundet, og hvad de eventuelt selv gør for at klare sig i det. Vi har en tendens til at idyllisere de mennesker, der lever projektivet. Vi opskriver dem, fordi de er fremtidens folk. De er noget mere end dem, der bare gør deres pligt. Hkeren og den almindelige lønmodtager, der bare udfører sit arbejde, er for eksempel ikke så højkurs,« siger Anders Fogh Jensen, som på samme tid mener, at vi er tilbøjelige til at fortie de menneskelige konventioner ved projektsamfundet.

»Som menneske må man nok erkende, at alt ikke kan være midlertidigt. Det kan man

Filosoffen Anders Fogh Jensen debuterer som dramatiker med stykket »De danser alene«. Fotograferet på Rialto Teateret, København.

INTERVIEW

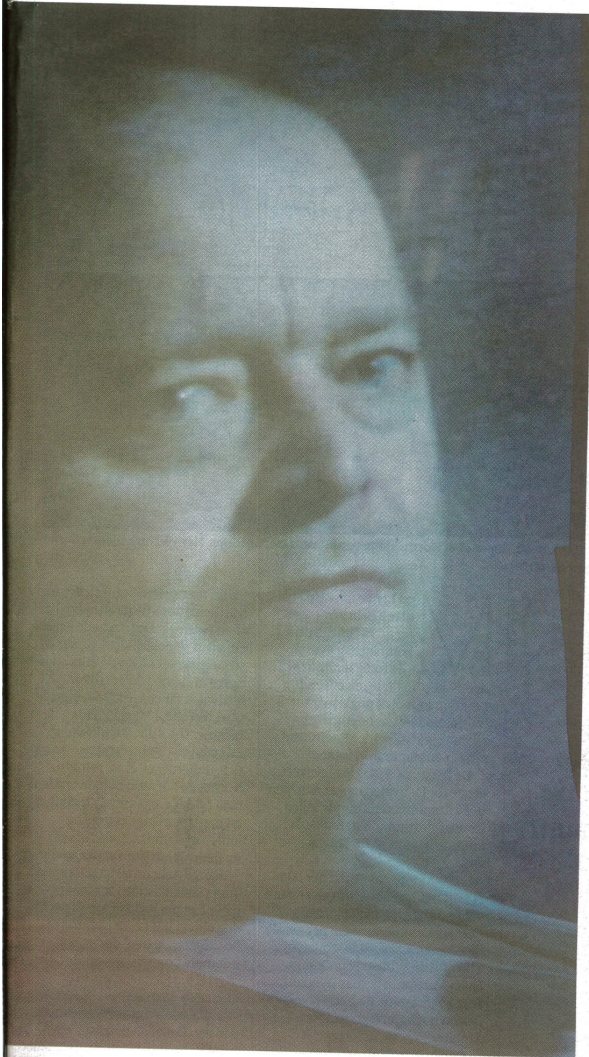
ikke holde til i længden. Hvis man bor til fremleje, er projektansat og har skiftende halvårsresten, så fungerer det måske for én, mens man er i tyverne. Men i løbet af et liv slider det mennesker op. I bøger om børneopdragelse bliver rutiner og genkendelighed fremhævet som vigtige elementer i børns liv. Det har voksne mennesker måske også brug for. Men det bliver sværere og sværere at få i en kultur, hvor midlertidighed og ad hoc-løsninger fylder mere og mere,« siger Anders Fogh Jensen.

I Katrines verden får man ikke et job ved at skrive en ansøgning, men ved at gå til receptioner. Og hvis man skal lykkes med det, skal man følge nogle bestemte spilleregler. Man skal være udadvendt og beleven, sige ja til det hele, ikke tale for længe

med nogen, ikke sætte sig ned og ikke bruge tiden på sine venner, for så får man ikke nogen nye kontakter.

»Receptionskulturen er symptomatisk for projektsamfundet. Man bliver konstant afbrudt, skal arbejde for at få nye forbindelser, og man skal hele tiden kommunikere på en positiv måde. Der er jo ingen, der står til en reception og siger: Nej, det synes jeg ikke kunne være interessant. Nej, det er forsvundet, og når ja'et ikke har en modsætning, så betyder det ikke længere ja - det betyder måske,« siger Anders Fogh Jensen.

Vi kender ikke altid konsekvenserne af nye fænomener, påpeger Anders Fogh Jensen og fremhæver solariet som et eksempel. Da det kom frem, tænkte vi: »Fedt - nu kan vi blive brune.« Men i takt med at vi fik erfaringer med

Tre fænomener i projektsamfundet – ifølge filosof Anders Fogh Jensen

Passagen:

»At leve i projektsamfundet er som at stå på en smeltende isflage. Projekter er midlertidige, så man skal sikre sin passage. Det kan man blandt andet gøre via sit netværk, der kan hjælpe én over på den næste isflage. I det gamle samfund var sikkerhed lig med gentagelser som for eksempel en fast månedsløn. I projektsamfundet er sikkerhed blevet lig med sandsynlighed for passage, det der hedder employabilitet i arbejdsorganisationslitteraturen. Passagen har altid været noget farligt i antropologien og teologien, fordi det er overgange, hvor noget kan gå galt. I projektsamfundet er passagen et vilkår, der hele tiden er der. Også selv om man ikke skal passere lige nu, for man ved, at man skal passere på et tidspunkt.«

Projektet:

»Tre ting karakteriserer et projekt: Det er et fremkast, det foregår kun én gang, og det er midlertidigt. I projektsamfundet orienterer man sig derfor mod fremtiden, og det angår blandt andet vores identitet. Når man skal forklare, hvem man er, trækker man i dag veksler på fremtiden i stedet for fortiden. Ens familiehistorie er ikke længere vigtig, og man spørger heller ikke længere sin borddame, hvad hun har gentaget de seneste ti år. Man spørger hende, hvilke projekter hun er i gang med. Vi afslutter ikke altid vores projekter, men stiger af, før de er slut, fordi vi får muligheden for at være med på et andet.«

Den halve aftale:

»Som individ i projektsamfundet prøver man hele tiden at navigere i, at man ikke ved, hvordan fremtiden ser ud. Man tør ikke løse sig fast, for tingene kan se anderledes ud, når tidspunktet for en aftale oprinder. Derfor laver vi halve aftaler, og vi ved godt, at andre mennesker også laver halve aftaler. På samme tid er vi blevet mindre villige til at bruge vores tid på ting, som vi ikke har lyst til, og derfor får vi det også dårligt med forpligtende aftaler. Fordi vi laver halve aftaler, skal aftaler også bekræftes i dag. Det betyder, at vi overbooker. Så aflysninger er også blevet meget mere normale i dag.«

retning, og hvis du søger råd hos din chef, så mangler han måske også viden, fordi man lige er i gang med en omstrukturering og ikke rigtig ved, hvordan tingene lander. Det er meget karakteristisk for livet i organisationerne, at der er en stor ubestemthed. Man er hele tiden i gang med noget, der peger ind i fremtiden, men man ved ikke helt, hvad det bliver til, og hvem der skal være en del af det,« siger Anders Fogh Jensen, som ikke mener, at projektsamfundet er det store problem for systemer som organisationer og virksomheder:

»De kan bare slide nogle nye op som vikarludere. Men de menneskelige omkostninger er store, og det er vi ved at erfare.«

bra@berlingske.dk

Flot dramatikerdebut med dansende debat

De danser alene

★★★★☆

Manuskript: Anders Fogh Jensen. Iscenesættelse og scenografi: Egill Pålsson. Koreografi: Esa Alanne. Rialto Teatret til 25. marts.

Af Anne Lisberg kultur@berlingske.dk

Mammutteatret holder ofte et fabulerende troldspejl op for samtidens normer og viser os dermed absurditeten i den virkelighed, vi ellers kan tage for givet. Således også i »De danser alene« med manuskript af filosofen Anders Fogh Jensen. Han har gjort sig bemærket som skarp iagttagere og debattør af strukturelle forholds fortsatte betydning i individualiserings epoke og springer nu ganske vellykket ud som dramatikere.

Vellykket, bl.a. fordi han vælger lærestykkets form og dermed gør vejen fra debatstof til drama kort med en præcis, provokationspirrende tekst som resultat. Den veksler fint mellem dialoger og en ramme af ordbogsagtige forklaringer af begreber som transit, fleksibilitet og ad hoc. Teksten lykkes også fint i Egill Pålssons iscenesættelse, der tilfører tankeketsten en passende stilisering via drømmende farveskifter, men især ved at arbejde med titlens dans i en variation af koreografier, der visualiserer de usynlige strukturer, der styrer det frisatte individ i netværkssamfundets tid.

Det er nemlig projektsamfundet og især prekariatet, Fogh Jensen sætter kniven i. Kreative mennesker har til alle tider måttet finde glæden i arbejdet, ikke på en fast lønseddell. Nu breder dette vilkår sig hastigt til en række brancher uden for de kunstneriske, og vi har derfor fået et ord for det.

Katrine (Greis-Rosenthal) er en ung boligøls designer. Hun underviser lidt, men den standardkontrakt, hun med møjle får presset ud af sit management-monster af en rektor (Tina Gylling Mortensen i fin, buzz-wordende stil) tilfredsstiller ikke Thue Ersted Rasmussens rigide bankmand, der tydeligvis prioriterer fast job over de uendelige mulighedsfrihed og derfor næppe er enig i Katrines forståelse af, at »Man får ikke job ved at søge. Man får job ved at gå til reception«.

Det lykkes hende faktisk at lande - om ikke et job - så nogle projekt penge som en indirekte udløber af en reception og efter at have betalt med sex til projektmageren, der i Henrik Birchs kontante noget-for-noget-karakter sammen med Gylling Mortensens arbejdsgiver, der udliticerer risikoen til freelancere, indfanger prekariatets lighed med prostitution.

Katrine vil bare gerne have lidt nærhed, lidt sikkerhed, men selv kæresten får åndenød ved tanken om at aftale fælles ferie i uge 42.

»De danser alene« er skræmmende, fordi forestillingen ikke viser os noget, vi ikke ved. Den sætter bare denne fælles, let fortrængte viden på spidsen. Det gælder jo ikke lige mig, eller i hvert fald ikke hele tiden, eller ...?

TEATRANMÆLDELSE

olariet, gik det op os, at der også var ulemper, og at det ikke var helt sundt. Sådan er det også med de mellem menneskelige organiseringer. Vi mærker og kender først konsekvenserne senere.

Andre ting misforstår vi, fordi vi ser dem i en forkert sammenhæng.

»Nogle af de patologier, som vi oplever i dag, forstår vi ofte i kontekst til den gamle verden. Et godt eksempel er stress. Vi forstår ofte stress som en form for nedslidthed, der hænger sammen med, at ikke kan nå alle vores opgaver - altså, at opgaverne er velkendte, man har bare for mange opgaver. Men de former for stress, som bliver mere og mere hyppige i dag, er udløst af for meget ubestemthed. Der er mangler viden og